**Sprawozdanie z konferencji naukowej
XL Seminarium Mediewistyczne
im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej
pt. *Miłość Ziemska i Niebiańska w kulturze
średniowiecznej Europy*,
Poznań, 5–7 XII 2019 r.**

W 1980 r. prof. dr hab. Alicja Karłowska-Kamzowa zapoczątkowała interdyscyplinarne seminaria młodych mediewistów odbywające się co roku pod patronatem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk¹. Prof. Karłowska-Kamzowa pełniła szereg funkcji w PTPN – była przewodniczącą Komisji Historii Sztuki, przewodniczącą Wydziału Nauk o Sztuce, sekretarzem generalnym, wiceprezesem, aż w końcu w latach 1996–1999 prezesem². Była również wicedyrektorem Instytutu Historii Sztuki UAM oraz Dziekanem Wydziału Historycznego UAM w latach 1981–1984. Jednakże przede wszystkim wspierała młodych naukowców, organizując dla nich konferencje, podczas których mogli wymienić się poglądami, opowiedzieć o swojej działalności i wysłuchać porad doświadczonych pracowników naukowych. Po nagłej śmierci prof. Karłowskiej-Kamzowej seminarium przyjęło jej imię i odbywa się nieprzerwanie w gmachu PTPN.

Ubiegłoroczne spotkanie było poświęcone miłości w kulturze średniowiecznej Europy, a jej organizacji podjęli się Biblioteka Raczyńskich, Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu, PTPN, Instytut Historii Sztuki UAM oraz Instytut Filologii

¹ J. Domański, *Alicja Karłowska-Kamzowa*, Historia Slavorum Occidentis (2000), nr 2(3), s. 11–23.

² *Poczet członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk 1857–2007*, red. A. Pihan-Kijasowa, Poznań 2008, s. 207.

Polskiej UAM. Obrady podzielono na trzy główne panele, które odbyły się 5 i 6 grudnia. Pierwsze obrady odbyły się w Muzeum Henryka Sienkiewicza na Starym Rynku w Poznaniu 5 grudnia, a otworzyły je wykłady wprowadzające prof. dr. hab. Jacka Pysiaka (Uniwersytet Warszawski) oraz dr. Jacka Witkowskiego (Uniwersytet Wrocławski). Pierwszy przyjrzał się dość wnikliwie historii miłosnej królów Francji od czasów pierwszych Merowingów aż do przedstawicieli ostatnich koronowanych głów z dynastii Kapetyngów (*Miłość królów Francji. Od synów Chlodwiga do ostatnich Kapetyngów*). Z kolei dr Witkowski skupił się na oddziaływaniu legendy celtyckiej związanej z opowieściami z cyklu arturiańskiego na sztukę w Polsce średniowiecznej (*Tristan i Izolda w średniowiecznej sztuce polskiej*). Po tych wykładach rozpoczęto obrady. Pierwsi zaprezentowali swój referat prof. UMK dr hab. Monika i prof. UMK dr hab. Juliusz Raczkowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), którzy przeanalizowali motyw pary miłosnej pojawiające się na mieszczańskich kamienicach („*Miłość ziemską*” – *motyw pary miłosnej w średniowiecznych wystrojach kamienic mieszczańskich na przykładzie Torunia* (toutes proportions gardées)). Następnie mgr Wiktor Binnebesel (UMK) opowiedział o snycerskiej działalności cechów w belgijskim mieście Mechelen (*Miłość i masowa produkcja. Snycerska wytwórczość cechów Mechelen jako odpowiedź na przemiany w prywatnej pobożności końca średniowiecza*). Tę część obrad zamknął mgr Łukasz Makowski (UMK), analizując miłość do Matki Boskiej przejawiającą się w czternastowiecznym manuskrypcie *Llibre Vermell* powstałym w benedyktyńskim klasztorze Montserrat (*Miłość wiernych do Matki Bożej w świetle pieśni z Llibre Vermell z Montserrat*). Na koniec zaprezentowano rękopis i dwujęzyczne wydanie ze zbiorów Biblioteki Raczyńskich Białoruski *Tristan*.

Druga część obrad tego dnia odbyła się w Sali Posiedzeń PTPN. Tutaj również zaprezentowano dwa wykłady wprowadzające. Pierwszy wygłosił dr hab. Jakub Adamski (UW), a dotyczył on działalności architekta z Saint-Denis w Legnicy (*Między pałacami Walezjuszów a kaprysmi śląskiego Piasta: o dworskiej karierze architekta z Saint Denis w Legnicy w latach 1416–około 1430*). Drugi wykład wygłosił dr hab. Tomasz Ratajczak (UAM), który skupił się na wyglądzie apartamentów króla Władysława Jagiełły i jego pierwszej małżonki św. Jadwigi (*Małżeństwo królów w przestrzeni rezydencji. Apartamenty Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły*). Po krótkiej przerwie przystąpiono do dalszej części obrad, w których można było wysłuchać pięciu referatów. Pierwszy z nich wygłosiła mgr Katarzyna Janicka (UAM), która przybliżyła losy córki księcia wołyńskiego Eliasza Ostrońskiego, dziedziczki wielkiej fortuny (*Losy Elżbiety Górkowej zwanej Halszką z Ostroroga. Okres szamotulski [1559–1573]*). Następnie o miłości w kontekście konfliktów konfesyjnych (*O sztuce, miłości małżeń-*

skiej i miłości braterskiej w kontekście konfliktów konfesyjnych XVI wieku) opowiedział dr Witold Miedziak (UAM). Gotthard Kemmether (UAM) był kolejnym referentem, a jego wykład dotyczył humorystycznego podejścia do seksualności w średniowiecznej literaturze naszych zachodnich sąsiadów (*O seksualności z humorem w [niemieckiej] literaturze średniowiecza*). Z kolei o plastyce średniowiecznej i badaniach przeprowadzonych po 1945 r. nad tą dziedziną (*Z zamięłowania czy konieczności? Polskie badania nad plastyką średniowieczną Pomorza Zachodniego po 1945 r.*) opowiedziała dr Patrycja Łobodzińska (UAM). Ostatnią referentką w tej części obrad, jak również w tym dniu, była mgr Bożena Grabowska (Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wielkopolskim), która opowiedziała o historii i znaczeniu relikwiarza z Klewania (*Dzieje relikwiarza z Klewania – znak poczucia tożsamości kulturowej obecnych mieszkańców Skwierzyny*).

Obrady w dniu następnym przeniesiono do Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu na Ostrowie Tumskim. Podzielono je na dwie części. Pierwszą z nich otworzył wykład wprowadzający autorstwa prof. UAM dr hab. Anny Loby (UAM), która mówiła o tzw. „gorszej miłości”, czyli mariażu (*Od świętej Eulalii do Pani de La Tour Landry – gorsza miłość czyli małżeństwo*). Po wysłuchaniu wykładu rozpoczęła się pierwsza część obrad, w której można było wysłuchać siedmiu referatów. Opowieścią o jedenastowiecznej miłości (*O jedenastowiecznej potrzebie miłości i bliskości*) rozpoczął prof. dr hab. Krzysztof Skwierczyński (UW). Następnie o krzyżowcu z Belval (*Kamienny powrót krzyżowca z Belval*) opowiedział prof. UAM dr hab. Jacek Kowalski (UAM). Mgr Elżbieta Musialik (Uniwersytet Jagielloński) przybliżyła różne przedstawienia miłosne (*Amor carnalis i amor spiritualis. O różnych przedstawieniach miłosnych na XIV-wiecznych coffrets composites z kości słoniowej*). Po niej głos zabrał dr Paweł Milcarek (UW), który skupił się na duchowości występującej w gatunku muzycznym, jakim jest motet (*Warstwy duchowe motetu. Wgląd w złożoność dojrzałej cywilizacji chrześcijańskiej*). Z kolei Maja Gąssowska (UW) przybliżyła postać bohaterki legendy i utworów dramatycznych, żony Albrechta, dziedzica księcia Bawarii-Monachium – Agnes Bernauer (*Agnes Bernauer [ok. 1410–1435], czyli rzecz o zamordowanym Kopciuszku*). Następnie o sprawach małżeńskich w aktach procesowych (*Miłość przed obliczem sądu. Tzw. sprawy małżeńskie w aktach procesowych gnieźnieńskich wikariuszy generalnych Sędka z Czechla i Jana z Brzóstowa [1449–1455]*) rozważał dr Adam Kozak (Instytut Historii PAN). Ostatni referat w tej części mówił o płatnych usługach miłosnych w średniowieczu (*Cum suspectis mulieribus in domo suspecta lupanari – płatna miłość w średniowiecznej Polsce*), a jego autorką była dr Karolina Morawska (UW).

Po przerwie obiadowej Karolina Czop zaprezentowała zgromadzonym kolekcję Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu. Chwilę później ostatnią część obrad otworzył prof. UAM dr hab. Leszek Teusz (UAM), który poruszył kwestię miłosną przedstawioną w jednym z najważniejszych dzieł Zbigniewa Morsztyna (*Amor Divinus i Amor Profanus w Emblematkach Zbigniewa Morsztyna*). Następnie Karolina Czop (Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu) opowiedziała o ukazaniu więzi pomiędzy małżonkami na medalach ślubnych królów Polski (*In memoriam regiarum nuptiarum. Monogramy jako sposób prezentacji więzi małżeńskiej na medalach ślubnych polskich królów*). Po niej głos zabrała prof. UAM dr hab. Monika Szczot (UAM), a jej referat dotyczył wizerunku kobiety w staropolskich satyrach (*Między mizoginizmem a petrarkizmem. Refleksje o kobiecie i miłości w staropolskich satyrach małżeńskich*). Kolejny referat opierał się na twórczości Zofii Kossak-Szczuckiej, przede wszystkim na jej wizji świętych (*„Cuda dzieją się zawsze tam, gdzie wiara i miłość...” Literacka wizja Zofii Kossak-Szczuckiej średniowiecznych świętych*), a jego autorką była prof. UAM dr hab. Ewa Krawiecka (UAM). Tym wystąpieniem zakończono główną część Seminarium.

Dla chętnych zgromadzonych była możliwość zwiedzenia Ostrowa Tumskiego lub wzięcia udziału w mszy świętej w intencji prof. Karłowskiej-Kamzowej, prof. Jacka Wiesiołowskiego oraz p. Małgorzaty Kałasz, wieloletniej pracownicy PTPN, zaangażowanej w organizację Seminarium. Później zorganizowano wieczór wspomnień. Ostatniego dnia, tj. 7 grudnia, zaplanowano objazd zabytkoznawczy, a zgromadzeniu przyjrzel się bliżej architekturze Poznania, Drzeczkowa, Starego Gostynia, Gostynia, Świętej Góry oraz Dolska. Po powrocie w godzinach wieczornych uczestnicy planowali udział w kolejnej, 41. już edycji Seminarium Mediewistycznego, przewidzianego na grudzień kolejnego roku.

Mgr Jakub Wojtczak
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Historii
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7
61-614 Poznań
e-mail: kub.wojtczak@gmail.com